

Akademien för hållbar samhälls- och teknikutveckling, HST
FÖA300, Kandidatuppsats i Företagsekonomi 15 hp
VT2011
Handledare: Bengt-Göran Andersson

Företag utan revision

- praktiskt möjligt med externa krediter?

Förord

Vi vill passa på att tacka alla som varit med och bidragit med information och synpunkter till vår undersökning och uppsats. Stort tack till Handelsbanken i Enköping samt Sparbanken i Enköping för deras deltagande och goda bemötande. Vi vill även tacka vår handledare Bengt-Göran Andersson samt våra kurskamrater som bidragit med värdefull feedback.

Nina Huokko

Malou Widman

Sammanfattning

Titel: Företag utan revision – praktiskt möjligt med externa krediter?

Seminariedatum: Den 9 juni 2011

Nivå: Kandidatuppsats i Företagsekonomi, 15 högskolepoäng

Författare: Nina Huokko och Malou Widman

Handledare: Bengt-Göran Andersson

Bakgrund: EU försöker, genom bland annat avskaffandet av revisionsplikten för de allra minsta aktiebolagen, att minska administrationskostnaderna för dessa bolag. Syftet är att göra de europeiska bolagens så konkurrenskraftiga som möjligt för att stimulera Europas ekonomi. Fram till och med 31 oktober 2010 var alla svenska företag oavsett storlek tvungna att anlita revisor för granskning av sin redovisning. Det har numera ändrats så till vida att de allra minsta företagen ej längre är tvungna att anlita revisor enligt lag. Grundtanken med förändringen var att den totalt sett skulle vara mer omfattande, det vill säga omfatta fler företag. Detta blev dock inte slutresultatet då nu gällande lag enbart medger avskaffad revisionsplikt för cirka 240 000 aktiva aktiebolag. Då ett bolags redovisning är oreviderad medför detta en förhöjd risk för kreditgivaren vilket på något sett måste kompenseras. Detta kan komma att försämra lånevillkoren för företag som ej har någon revisor.

Problemformulering: Från början var det tänkt att avskaffandet av revisionsplikten skulle innebära en stor och omfattande ändring, vad hände egentligen? Det kanske mest intressanta är om det blev och blir någon förändring för företagen överhuvudtaget och vilken i sådana fall, när revisionsplikten ändrades. Vilka företag omfattades av det första lagförslaget, vilka gäller den nu och hur fungerar det i praktiken? En intressant aspekt är om bankerna är villiga att låna ut kapital, och med vilka villkor, till ett företag vars redovisning inte granskats på det sätt som tidigare krävts.

Metod: Vi har använt oss av kvalitativa undersökningsmetoder då vi undersökt bankernas inställning till oreviderade finansiella rapporter och kvantitativa metoder i jämförelsen mellan det ursprungliga lagförslaget och den nu gällande lagen. Information om bankernas inställning har vi erhållit genom intervjuer med insatta personer inom bankerna. Sekundär data i form av vetenskapliga artiklar, litteratur och myndighetsinformation har erhållits från databaser och sökningar på internet.

Slutsatser: Vi kan konstatera att lagändringen om avskaffandet av revisionsplikt för de allra minsta aktiebolagen ej blev så omfattande som det var tänkt från början. I och med detta har även bankernas reaktioner varit minimala. Bankerna ser gärna reviderade rapporter som underlag för deras kreditgivning, då rättvisande och korrekt redovisning minskar bankens risktagande, bankerna råder med andra ord ej sina kunder att avstå från att ha en revisor. Vidare har vi även konstaterat att vikten av goda och långvariga relationer till bankerna är betydlig då ett företag valt att inte längre ha extern revision.

Sökord: revision, revisor, avskaffandet av revisionsplikten, agentteori, intressentteori

Abstract

Title:	Companies without audit – possible in practice with external credits?
Seminar date:	June 9, 2011
Level:	Bachelor's thesis in Business Administration, 15 university credits.
Authors:	Nina Huokko och Malou Widman
Advisor:	Bengt-Göran Andersson

Background: EU tries to reduce the costs of administration for small companies through the abolition of the audit requirement for the smallest corporations. The aim is to make European companies as competitive as possible to stimulate the European economy. Until November 1, 2010 all Swedish enterprises of all sizes were compelled to hire an auditor for the audit of its accounts. It has now been changed to the extent that the smallest companies are no longer forced by law to hire auditors. The basic idea behind this proposal was that it would be more extensive overall, in other words to include more companies. This was not the end result since the current law only allows abolishing mandatory auditing of circa 240 000 active companies. When a company's accounts are unaudited, this implies an increased risk for the lender which in some way must be compensated. This may adversely affect the loan conditions for companies that do not have any auditor.

Problem formulation: Abolition of the audit requirement was originally conceived as a large change, what happened? Maybe the most interesting is if there was or will be any change for the companies at all and in that case, which? What companies were covered by the first draft to the law, which companies the law applies to now and how does it work in practice? An interesting aspect is whether banks are willing to loan capital, and with what conditions, to a company whose accounts have not been reviewed as previously required.

Method: We have used qualitative research methods when we examined the banks' attitude to unaudited financial statements and quantitative methods when comparing the original proposal and the existing law. We have obtained information about banks' attitude through interviews with informed individuals in banks. Secondary data in the form of scientific articles, literature, and Government information has been obtained from databases and searches on the internet.

Conclusions: We state that the amended legislation on the abolition of mandatory auditing for the smallest limited companies was not as extensive as it was intended from the beginning. Because of this the banks reactions has been small. Banks like to see audited reports as a basis for their credit, as fair and correct accounting reduces the bank's risk-taking. Bank's do not recommend their clients to refrain from having an auditor. Furthermore, we also found that the importance of good and longstanding relationships with banks is significant when a company has chosen not to have external audit.

Keywords: audit, auditor, abolition of the audit requirement, agent theory, stakeholder theory

Innehållsförteckning

1. Inledning	1
1.1 Bakgrund	1
1.2 Problemformulering	1
1.3 Syfte	2
1.4 Avgränsning	2
1.5 Uppsatsens disposition	2
2. Metod	3
2.1 Forskningsmetod	3
2.2 Undersökningsteknik	4
2.3 Informationskällor	4
2.4 Validitet och reliabilitet	5
2.5 Utförandet och genomförandet	5
2.6 Analysmetod	6
3. Teoretisk referensram	7
3.1 Vad innebär revisionsplikten	7
3.1.1 Vad är en revisor	7
3.1.2 Vad är revision	7
3.2 Kreditgivning	8
3.3 Lagförslagets bakgrund	9
3.4 Förslagets utveckling	10
3.5 Lagens lydelse idag	10
3.6 Agentteori	10
3.6.1 Kontraktsförhållandet långgivare - företag	13
3.6.2 Revision – tillförlitlig information och övervakning av agenten	14
3.7 Intressentteori	15
4. Empiri	17
4.1 Presentation av bankerna	17
4.1.1 Handelsbanken	17
4.1.2 Sparbanken i Enköping	18
5. Analys	20
5.1 Lagändringen	20
5.2 Kreditgivning	20
5.3 Revisionens betydelse ur ett agentteoretiskt perspektiv	21

5.4 Bankens roll som intressent	22
6. Slutsats	23
6.1 Förslag till vidare forskning	24
Källförteckning.....	
Bilaga 1	1

1. Inledning

I denna del av uppsatsen presenteras bakgrund, problemformulering, frågeställning, syfte, avgränsning samt hur uppsatsen är disponerad.

1.1 Bakgrund

En viktig fråga inom EU idag är att försöka underlätta administrationen för de allra minsta aktiebolagen genom olika regelförenklingar. Dessa regelförenklingar har som målsättning att minska bolagens administrationskostnader, och då framförallt deras redovisnings- och revisionskostnader. Syftet är att göra de europeiska bolagen så konkurrenskraftiga som möjligt för att stimulera Europas ekonomi.¹

En revisor är en viktig del av ett företags kontroll av den ekonomiska rapporteringen. I 1895 års aktiebolagslag kom de första reglerna om revision². Den lagstadgade revisorn är till för att granska redovisningen och förvaltningen av bolaget för att kontrollera så att den med stor sannolikhet är korrekt. Fram till och med den 31 oktober 2010 var alla företag oavsett storlek tvungna att anlita en revisor för granskning av sin redovisning. Det har numera ändrats så till vida att de allra minsta företagen inte längre är tvungna att anlita revisor enligt lag. Till en början var det tänkt att denna ändring skulle vara mer omfattande totalt sett, det vill säga omfatta fler företag. Detta blev dock inte slutresultatet. Då kriterierna för att undgå revisionsplikten stramades upp gjorde det att det blev färre företag som nu kan uppfylla dessa. Som det skrivs i artikeln ”Attityden till småföretagare är fel” av Charlotta Danielsson anser de på Stockholms Handelskammare att reformen blev för liten. Det ursprungliga förslaget hade gränsvärden likt taket i EG:s fjärde bolagsdirektiv men i reformen är gränsvärdena betydligt lägre och omfattar således betydligt färre företag än det ursprungliga förslaget.³ England avskaffade revisionsplikten för små aktiebolag 1993 och har idag EU:s maximala gränsvärden för undantaget. Av de ca 900 000 företag i England som har en lagstadgad möjlighet att välja bort revision har ca 60-70 procent valt att göra det.⁴

Tillförlitligheten i ett företags redovisning är central för en mängd olika intressenter, i denna uppsats kommer främst kreditgivarna att behandlas. Det kan då nämnas att det finns olika regler för hur kreditgivning ska gå tillväga. Bland annat skall kreditgivaren pröva eventuella risker och utifrån detta fatta sitt beslut om att fastslå eller avslå kreditbegäran. Då ett bolags redovisning är oreviderad medför detta en förhöjd risk för kreditgivaren vilken på något sett måste kompenseras. Detta kan komma att försämma lånevillkoren för företag som ej har någon revisor. Kreditgivaren kan även gå så långt som att kräva en revisors åsikter.⁵

1.2 Problemformulering

Från början var det tänkt att avskaffandet av revisionsplikten skulle innebära en stor och omfattande ändring, vad hände egentligen? Det kanske mest intressanta är om det blev och

¹ SOU 2008:32 s.177

² Ibid. s.71

³”Attityden till småföretagare är fel” Charlotta Danielsson. Balans nr 5 2010

⁴ “Slopad revisionsplikt i små aktiebolag” Kerstin Nyquist. Skattenytt nr 10 2005

⁵ SOU 2008:32 s.253-254

blir någon förändring för företagen överhuvudtaget och vilken i sådana fall, när revisionsplikten ändrades. Vilka företag omfattades av det första lagförslaget, vilka gäller den nu och hur fungerar det i praktiken? En intressant aspekt är om bankerna är villiga att låna ut kapital, och med vilka villkor, till ett företag vars redovisning inte granskats på det sätt som tidigare krävts.

1.3 Syfte

Vi kommer i uppsatsen att undersöka skillnaderna mellan det ursprungliga lagförslaget om avskaffande av revisionsplikten och den nu gällande lagen, med inriktning på antalet företag som kan välja bort lagstadgad revision. Dessutom kommer vi att undersöka om dessa företag kan välja att avstå från revision med hänsyn till bankernas eventuella krav på reviderade ekonomiska rapporter från företagen.

1.4 Avgränsning

Vi har i denna uppsats valt att undersöka enbart privata aktiebolags möjligheter att välja bort den lagstadgade revisionen, och har därmed uteslutit de andra associationsformerna som berörs av lagförändringen från studien. Vidare kommer avgränsning att ske genom att det fokuseras på ett fåtal större kreditgivare inom banksektorn, då det oftast är det huvudsakliga valet för dessa företag vid val av långivare. De banker som valts är Handelsbanken och Sparbanken i Enköping som samarbetar med Swedbank, på grund av att de är några av de större bankerna i Sverige. Avgränsningen har även gjorts geografiskt då vi valt att intervjua personer på lokalkontor i Enköping.

1.5 Uppsatsens disposition

Vi har valt att börja uppsatsen med ett inledande kapitel med beskrivning av bakgrunden till frågeställningen, syftet och avgränsningar. I kapitel två beskriver och motiverar vi de metoder och tekniker vi använt oss av för att genomföra studien. Kapitlet innehåller information bland annat om hur vi samlat in källmaterialet och hur intervjuerna genomfördes. Tredje kapitlet redogör för vår teoretiska referensram med beskrivning av revisionsplikten, kreditgivning, förslaget till lagförändringen och lagens nuvarande ordalydelse, samt agentteorin och intressentteorin. Därefter presenterar vi den empiri som framkommit, med kortare presentationer av bankerna. I femte kapitlet finns vår analys med återkoppling till de teorier vi valt. Uppsatsen avslutas med de slutsatser som vi har kommit fram till i vår analys. Efter källförteckningen finns våra intervjufrågor bifogade i en bilaga.

2. Metod

I detta kapitel redogörs för hur informationsskaffandet har skett från olika källor. Det beskriver även vilka forskningsmetoder och ansatser som använts.

Val av metod, det vill säga ett vetenskapligt tillvägagångssätt att närma sig och behandla ett ämne, påverkar och präglar hela studien. Metoden kan utgöras av till exempel valet att ge en beskrivning, göra jämförelser eller att formulera hypoteser. För att kunna beskriva, jämföra eller formulera hypoteser måste material samlas in, och sättet det görs på kallas för teknik.⁶

2.1 Forskningsmetod

Vid val av metod är det viktigt att veta vad man vill undersöka, kvantitet eller kvalitet, då dessa metoder har sina respektive begränsningar⁷. Kvalitativa metoder används vid undersökningar av en karaktär eller egenskap hos någonting. Vid användning av kvantitativa metoder undersöks mängden av en specifik karaktär eller egenskap.⁸ Den kvantitativa undersökningsmetoden bygger vanligtvis på deduktion och den kvalitativa undersökningen på ett induktivt förfaringssätt⁹. Vid deduktiv metod dras från allmänna principer slutsatser om enskilda företeelser, det vill säga det finns en teori som bevisar hur olika förhållanden relaterar till varandra i verkligheten, empirin. Induktiv metod används när utgångspunkten är upptäckter i verkligheten som sammanförs till allmänna principer. Dessa principer kan sedan sammanföras i en teori.¹⁰ Syftet med de deduktiva studierna är att testa men även utöka en existerande teori, metoden baseras med andra ord på teorin¹¹. Gällande de induktiva studierna är empiri utgångspunkten som forskaren sedan gör tillägg, ändringar och egna tolkningar till¹², detta för att skapa en egen ny teori¹³. En slutledningsmetod där den deduktiva och induktiva metoden växelverkar, genom en dialog mellan det teoretiska perspektivet och resultatet av forskarens förståelse för områdets lägesbeskrivning, kallas för abduktion.¹⁴

Denna uppsats bygger till största delen på kvalitativ forskningsmetod då personliga intervjuer genomförts med nyckelpersoner från de banker som valts ut för att utröna bankernas inställning till icke-reviderad ekonomisk information. I den delen av uppsatsen där vi jämför antalet företag har vi använt oss av kvantitativa metoder. Slutsatserna i denna uppsats bygger på de empiriska data som insamlats från de personliga intervjuerna för att skapa förståelse med hjälp av den induktiva metoden, vilket är en bra metod då kvalitativ data ska analyseras. Vi har även kopplat empirin med de teoretiska referensramarna, där de empiriska upptäckterna förklaras av teoretiska modeller, således har vi använt oss av den abduktiva metoden.

⁶ Ejvegård, Rolf (2003) *Vetenskaplig metod* s.31

⁷ Olsson, Henry & Sörensen, Stefan (2001) *Forskningsprocessen: kvalitativa och kvantitativa perspektiv* s.14-15

⁸ Ibid. s.65

⁹ Ibid. s.14-15

¹⁰ Ibid. s.35

¹¹ Artsberg, Kristina (2005) *Redovisningsteori policy och praxis* s.31

¹² Ibid. s.68

¹³ Ibid. s.31

¹⁴ Olsson, Henry & Sörensen, Stefan (2001) *Forskningsprocessen: kvalitativa och kvantitativa perspektiv* s.33

2.2 Undersökningsteknik

Enligt Starrin och Renck är en intervju ett samtal med syftet att samla in specifik information. Intervjuer kan delas in i standardiserade och ostandardiserade, varav man i den standardiserade intervjun använder sig av ett formellt strukturerat schema av intervjufrågor i vilket frågorna är formulerade i förhand och deras ordningsföljd är bestämd. Vid standardiserade intervjuer eftersträvas likartade intervjuförhållanden som möjligt för alla intervjuade, och intervjufrågorna ska vara begripliga och ha samma innebörd för alla intervjupersoner. Ostandardiserade intervjuer är mer flexibla där frågor och deras inbördes ordning inte är bestämda i förväg, intervjun liknar mer ett vanligt samtal mellan intervjuare och respondent, det vill säga den som intervjuas.¹⁵ Vi har använt oss av halvstandardiserade intervjuer med färdiga frågeformulär men inte en absolut fastställd frågeordning.

Intervjuer kan även delas in i kvalitativa och kvantitativa intervjuer. Kvalitativa intervjuer används för att upptäcka eller identifiera beskafterheter eller egenskaper hos någonting. Vid användning av kvantitativa intervjuer är företeelser, egenskaper och innebörder definierade i förväg och intervjuens syfte är att undersöka hur dessa fördelar sig i en population och/eller hur dessa samvarierar med andra företeelser, egenskaper eller innebörder. Även målen skiljer sig åt mellan kvalitativa och kvantitativa intervjuer. Kvalitativa intervjuer används för att upptäcka företeelser, egenskaper eller innebörder, medans kvantitativa intervjuer används för att bestämma omfattningen av på förhand definierade företeelser.¹⁶ En kvalitativ intervju kännetecknas av en interaktion mellan personer som reagerar på och påverkar varandra. Vid kvantitativa intervjuer ses intervjuaren som ett medium som är utbytbar, där målet är att neutralisera intervjuarens inflytande så att svaren kan tolkas på ett entydigt och klart sätt.¹⁷ För att få så spontana svar som möjligt vid en kvalitativ intervju ska frågorna till en början vara så öppna som möjligt, men med en avsedd riktning.¹⁸

Vi har valt att använda oss av den kvalitativa undersökningsmetoden då denna metod ger utrymme för en friare undersökning med möjlighet till följdfrågor och tillägg från respondenterna. Vidare ges ett personligt intryck av respondenterna samt att reaktionen hos den intervjuade kan tolkas, vilket kan vara väldigt intressant. Då djupet och relationerna är centrala för uppsatsen har det ingen signifikant betydelse att urvalet blir lite mindre då man använder sig av den kvalitativa forskningsmetoden.

2.3 Informationskällor

För att generera kunskap behövs information, det vill säga data. Dessa data kan delas in i två kategorier beroende på hur de används i studien. Den ena kategorin består av primärdata som har insamlats av forskaren själv för den aktuella studien. Den andra kategorin innehåller data som någon annan har samlat in eller återges av någon annan, det vill säga sekundärdata. Både primär- och sekundärdata kan samlas in muntligt eller skriftligt.¹⁹

¹⁵ Svensson, Per-Gunnar & Starrin, Bengt (red.) (1996) *Kvalitativa studier i teori och praktik* s.53 och s.56

¹⁶ Ibid. s.53-55

¹⁷ Ibid. s.58

¹⁸ Ibid. s.63

¹⁹ Artsberg, Kristina (2005) *Redovisningsteori policy och praxis* s.45

Sekundär data i form av relevanta vetenskapliga artiklar samt litteratur som behandlar ämnet ligger till grund för den teoretiska bakgrund som beskrivits i denna uppsats. Denna information har vi hittat genom att söka i sökmotorn Google på fraser och ord som avskaffandet av revisionsplikt, revision, agentteori, intressentteori. En del av källorna har även hittats i Mälardalens högskolas databas LibHub där vi sökt på ord som stakeholder och agent theory. Vi har även använt oss av elektroniska källor som även de är en form av sekundär data. Nivån på tillförlitligheten i källorna anses vara hög då de är hämtade från vetenskaplig litteratur och myndigheter. De elektroniska källor som använts är hämtade från förtroendeingivande organisationer, så som Revisorsnämnden, myndigheter samt vetenskapliga tidskrifter, således är även de tillförlitliga. Kvantitativ data i form av statistik används som underlag för analys och slutsats.

De primärdata som ligger till grund för uppsatsen är det material som samlats in från kreditgivarna dels i form av personliga intervjuer och dels genom kompletteringar via e-post, med insatta personer i företagen. Då det underlättar en god jämförelse valde vi att på förhand göra ett halvstandardiserat frågeformulär till de två kreditgivare som valts ut. Vi använde oss av frågor med öppna svarsalternativ med utrymme för kompletterande frågor under intervjuernas gång. Urvalet har skett genom att två stora aktörer på kreditmarknaden inom banksektorn valts ut, eftersom forskning²⁰ visar på att små privata aktiebolag för det mesta finansierar verksamheten genom banklån. I det ursprungliga urvalet kontaktades ytterligare tre stora banker men dessa kontaktförsök resulterade inte i intervjuer, trots att kontakt togs både per telefon och e-post med erbjudande om att de skulle erhålla frågorna i förväg.

2.4 Validitet och reliabilitet

I Svensks akademins ordlista förklaras ordet validitet med ”ett tests förmåga att mäta det som det skall mäta”²¹. Validiteten eller pålitligheten förstärks i och med den personliga kontakt vi har uppnått vid de personliga intervjuerna, då missförstånd lätt har kunnat utredas och undvikas. Således har detta underlättat för att frågorna har kunnat besvaras på ett bra sätt samt att det avsedda målet med undersökningen uppnås.

Reliabilitet förklaras som pålitlig eller tillförlitlig i svenska akademins ordlista²². Tillförlitligheten i detta arbete har upprätthållits genom att intervjuerna genomförts på likartade sätt i ett försök att eliminera påverkan från situationen och slumpinfluster.

2.5 Utförandet och genomförandet

De intervjuer som genomförts har skett genom ett personligt möte med sakkunniga inom området från respektive bank med kompletteringar per e-post. De intervjuade valdes efter deras erfarenhet av kreditgivning till företag. Intervjuerna genomfördes på företagens kontor i Enköping. Den första kontakten med företagen skedde antingen via e-post eller personligt besök på bankens företagskontor. Vi var två personer som intervjuade företagen samtidigt och förde noggranna anteckningar av svaren, som sammanställdes samma dag som intervjun genomfördes. Till intervjuerna skrevs ett frågeformulär med utrymme för följdfrågor, för att

²⁰ Svanström (2008) s.35

²¹ <http://www.svenskaakademien.se/web/Ordlista.aspx> 26 april, kl 11:41

²² Ibid. 26 april, kl. 11:44

vi skulle ha en grundstruktur att följa vid intervjutillfällena. Intervjuerna tog ca 30 minuter att genomföra och gjordes under senvåren 2011.

2.6 Analyismetod

Vi har valt att analysera lagförslagets ursprungliga utformning och den nu gällande lagen genom att göra en kvantitativ jämförelse av antalet företag. Den insamlade informationen från intervjuerna analyseras genom att göra en samlad enhet av svaren och koppla dessa till vår teoretiska referensram för att svara på våra problemformuleringar och därmed komma fram till vårt syfte med uppsatsen.

3. Teoretisk referensram

Kapitlet beskriver de olika teorier som är centrala för uppsatsen.

3.1 Vad innebär revisionsplikten

Redan på 1980-talet infördes reglerna om krav på revisor för mindre svenska aktiebolag. För de allra minsta aktiebolagen är revisionen en kostsam historia.²³ När det talas om revisionsplikt i denna uppsats avses skyldigheten för aktiebolag att ha minst en auktoriserad eller godkänd revisor.

3.1.1 Vad är en revisor

Revisorer kan delas in i olika kategorier, bland annat auktoriserade och godkända, vilket gör det centralt att veta i vilken betydelse titeln används²⁴. Kvalifikationerna för att bli auktoriserad revisor är universitets- eller högskoleutbildning om minst 240 högskolepoäng, med företagsekonomi som huvudområde, och minst fem års erfarenhet/praktik samt en högre revisorsexamen²⁵. Kvalifikationerna för godkänd revisor är något lägre, där krävs det universitets- eller högskoleutbildning om minst 180 högskolepoäng, med företagsekonomi som huvudområde och minst tre års erfarenhet/praktik samt en revisorsexamen²⁶. Revisorsnämnden står för tillsynen av alla auktoriserade och godkända revisorer samt beviljar auktorisation eller godkännande till dessa för en femårsperiod i taget. En vald revisor i ett företag, eller annan typ av organisation/sammanslutning, och en som arbetar med revisions- och redovisningsfrågor är båda revisorer.²⁷ Revisorns uppgifter är att utföra revision vilket innebär att granska företagets redovisning och förvaltning, detta förfarande beskrivs nedan²⁸.

3.1.2 Vad är revision

Innebörden av revision är att en revisor ska ha granskat ett företags redovisning och förvaltning för att styrka att den ger en rättvisande bild av företaget och att förvaltningen har skett i enighet med bolagets intentioner. En revision avslutas alltid med rapportering i form av en revisionsberättelse där revisorn tillstyrker/avstyrker att resultat- och balansräkning fastställs, att vinsten/förlusten disponeras enligt styrelsens förslag samt att verkställande direktören (om sådan finns) och styrelsen beviljas ansvarsfrihet.²⁹

Revisionsprocessen börjar med insamling av information som sedan ska granskas, denna granskning avslutas med rapportering³⁰. I informationsinsamlingsfasen är det upp till revisorn att bedöma vilka områden som bör granskas, på vilket sätt samt på vilken nivå. Utifrån den information som revisorn samlat in bedöms vilka områden som är av särskild vikt att kontrollera, där risken för väsentliga fel är störst, allt för att granskningens omfattning skall tillgodose god revisionsmed. Med hänsyn till tids- och kostnadsaspekten är det ej möjligt att granska hela företaget.³¹ Målet med ett bolags redovisning är att den ska ge en så korrekt

²³ SOU 2008:32 s.131

²⁴ Revision – En praktisk beskrivning s.11

²⁵ http://www.revisorsnamnden.se/rn/utb_intro/utbildning/om_hogre_revisorsexamen.html 6 april, kl. 16:12

²⁶ http://www.revisorsnamnden.se/rn/utb_intro/utbildning/om_revisorsexamen.html 6 april, kl. 16:15

²⁷ Revision – En praktisk beskrivning s.13

²⁸ Revisionslag (1999:1079) 5§

²⁹ Revision – En praktisk beskrivning s.94

³⁰ Ibid. s.27

³¹ Ibid. s.29

avspeglning av företaget som möjligt vilket också blir utgångspunkten för bedömningen om vad som är väsentliga fel³². Mängder av risker, som revisorn måste analysera och ta hänsyn till, är inblandade i revisionsprocessen däribland kontrollrisken (risk att fel ej upptäcks av bolagets kontrollsystem), upptäcktsrisken (risk för att väsentliga fel ej hittas) samt inneboenderisken (risk för brister i förvaltningen samt risk för fel i redovisningen) som slutligen påverkar revisionsrisken.³³

Tillförlitlighet är ett viktigt begrepp när det handlar om finansiell information, i och med att en revisor fastställt årsredovisningen ger det en kraftigt ökad tillförlitlighet till informationen³⁴. Tillförlitlighet och förtroende för att företagets redovisning är korrekt är något som många intressenter kräver. Det är inte bara ägarna som är intresserade av hur det går för företaget, utan anställda, leverantörer, stat och kommun, kreditgivare samt kunder är några av dem viktigaste intressenterna.³⁵

3.2 Kreditgivning

Behovet av kredit, eller som man säger i folkmun lån, är stort bland landets småföretag. Investeringsbehov, och därmed kapitalbehov, finns alltid för att företagen ska kunna hålla sig konkurrenskraftiga och för att kunna följa med i utvecklingen på marknaden idag som går i en rasande takt.³⁶

Kreugerkraschen, som orsakade stora förluster för bankerna, är en bidragande faktor till de höga säkerhetskraven som infördes i Banklagen år 1933. Orsakerna till kraschen var att Kreugerkoncernen, som var högt belånad, hamnade i en likviditetskris när de stora långivarna började säga upp sina krediter, och som en följd av detta gick bolagen i koncernen i konkurs.³⁷ Genom olika transaktioner mellan koncernbolagen hade företagsledningen lyckats dölja koncernens dåliga finansiella ställning. Flera stora kreditgivare och tusentals aktieägare gjorde stora förluster när konkursen var ett faktum.³⁸

I åttonde kapitlet i Lag (2004:297) behandlas bland annat hanteringen av krediter. I första paragrafen i nämnda lagen kan man utläsa följande angående kreditgivning:

”Innan ett kreditinstitut beslutar att bevilja en kredit ska det pröva risken för att de förpliktelser som följer av kreditavtalet inte kan fullgöras. Institutet får bevilja en kredit bara om förpliktelserna på goda grunder kan förväntas bli fullgjorda. Lag (2010:1853).”

Det framgår ur texten att en kreditgivare inte får ta vilka risker som helst vid utlåning av kapital, var gränserna går framgår dock inte. Vidare kan man läsa följande ur samma lag, i andra paragrafen som handlar om beslutsunderlaget för kreditbedömningen:

³² Revision – En praktisk beskrivning s.36

³³ Ibid. s.37-39

³⁴ Ibid. s.26

³⁵ Ibid. s.27

³⁶ <http://www.nwt.se/ekonomi/article497334.ece> 6 juni, kl. 10:07

³⁷ Nationalencyklopedin, 1993, Vol. 11, s. 398-399

³⁸ www.sverigesradio.se

”Ett kreditinstituts kreditprövning skall vara organiserad så att den som fattar beslut i ett ärende har tillräckligt beslutsunderlag för att bedöma risken med att bevilja krediten.”

I paragrafen framgår det att underlaget för kreditbedömningen är väsentlig, det framgår dock inga specifika krav på vilket underlag det skall finnas.³⁹

3.3 Lagförslagets bakgrund

I en proposition från Justitiedepartementet föreslås att små aktiebolag själva skall kunna bestämma vad som är nödvändiga åtgärder för att sköta sin *organisation och förvaltning*. Denna frihet för bolagen innebär att de inte är tvungna att anlita en revisor, vilket medför stora kostnadsbesparingar när företagen själva kan välja vilka revisions- och redovisningstjänster de anser sig behöva.⁴⁰

Lagförslaget angående avskaffad revisionsplikt har under många år bearbetats. Tanken var att förändringen av revisionsplikten skulle bli omfattande, detta kan utläsas ur en proposition från Justitiedepartementet. Där ville man höja de gränsvärden i Årsredovisningslagen som skiljer mellan stora och små företag och därmed i vilka företag som det är lagstadgat att ha revisor.⁴¹

Tanken med förslaget SOU 2008:32 var att öka de svenska företagens konkurrenskraft gentemot övriga länders småföretag som idag har betydligt lägre administrationskostnader där kostnader för redovisning och revision är inräknat. EU är den drivande faktorn i denna process om att minska de administrativa skyldigheterna genom en regelförenkling.⁴²

EG:s fjärde bolagsdirektivet infördes år 1978 och sätter gränsen för hur höga gränsvärden som får tillämpas av medlemsländerna⁴³. Enligt direktivet är alla aktiebolag skyldiga att låta sin årsredovisning granskas av en revisor. Det finns dock undantag för de små onoterade bolagen som kan utnyttjas och det är där de nämnda gränsvärdena kommer in. Sverige har fram till den 1 november 2010 valt att ej utnyttja dessa undantagsbestämmelser. Tanken med direktivet är att till år 2012 minska administrationskostnaderna för små bolag med 25 procent.⁴⁴

Meningen med den avskaffade revisionsplikten är att små företagen själva ska få bestämma vilka redovisnings- och revisionstjänster de vill använda sig av, med andra ord att revisionstjänsten skulle bli efterfrågestyrd. Enligt revisorn Karl-Johan Kjöllnerström, som han uttrycker sig i sin artikel ”Revision och den nya bokslutsrapporten”, kan graden av revision istället komma att påverkas av någon intressent. Således kan det vara banken som avgör vilken kvalitetsstämpel det vill ha på rapporterna som de använder som beslutsunderlag för bland annat sin kreditgivning. Valmöjligheterna har då begränsats beroende på vilka intressenter bolaget har.⁴⁵

³⁹ <http://www.notisum.se/rnp/sls/lag/20040297.htm> 12 april, kl. 14:56

⁴⁰ Prop. 2009/10:204 4 april, kl 09:26

⁴¹ Ibid.

⁴² SOU 2008:32 s.14

⁴³ ”Revisionsplikten kom, sågs ... och slopades” Rakel Lennartsson. Balans nr 5 2010

⁴⁴ SOU 2008:32 s.15

⁴⁵ ”Revision och den nya bokslutsrapporten” Karl-Johan Kjöllnerström auktoriserad revisor. Balans nr 2 2011

3.4 Förslagets utveckling

De beslutades om att revisionsreglerna, för små företag, skulle ses över redan i september 2006. Förslaget har utvecklats i flera etapper, de olika gränsvärdena har justerats och varierat ordentligt. Under utvecklingens gång har det bland annat varit tal om gränsvärden enligt följande: balansomslutning på cirka 41,5 miljoner kronor, en nettoomsättning på cirka 83 miljoner kronor samt antal anställda 50 stycken⁴⁶. Tanken var att bolagen skulle ligga under mer än ett av de nämnda kriterierna, som är omräknade från euro⁴⁷, vilket skulle medföra skyldighet till revision för knappt 4 procent av aktiebolagen eller drygt 10 000 bolag. Med andra ord skulle drygt 96 procent av de aktiva aktiebolagen få välja om de vill ha revision eller inte. Till skillnad mot de nu gällande reglerna vilka innebär att det enbart är cirka 240 000 aktiva privata aktiebolag som berörs och därmed kan välja om de vill revidera.⁴⁸

3.5 Lagens lydelse idag

Aktiebolagslagens huvudregel, att ett aktiebolag skall ha minst en revisor, är fortfarande oförändrad. De ändringar som skett innebär att mindre privata aktiebolag, som uppfyller minst två av de tre kriterierna, har möjlighet att välja att ej ha någon revisor det vill säga att välja bort revisionen. Förslaget innebär att det totalt är cirka 240 000 bolag som omfattas av de nya reglerna.⁴⁹

De nu gällande reglerna, som beslut fattades om den 25 mars 2010 och som trädde i kraft den 1 november 2010, ger gränsvärden med en balansomslutning på 1,5 miljoner kronor, en nettoomsättning på 3 miljoner kronor och högst tre stycken anställda. Det innebär att de privata aktiebolag som inte överskrider två av de nämnda gränsvärdena undkommer revisionsplikten om detta skett två år i följd. Bolagen ska även fatta beslut om att ej ha revisor på en bolagsstämma samt om ändring av bolagsordningen som ska innehålla uppgift om att bolaget ej ska ha en revisor. Dessa ändringar skall registreras hos Bolagsverket.⁵⁰

3.6 Agentteori

Agentteorin har sina rötter i informationsekonomin och växte fram på 1970-talet. Teorin utgår från att det finns en uppdragsgivare (principal) som ger en uppdragstagare (agent) ett uppdrag att utföra någonting åt hans vägnar. Mellan uppdragsgivaren och uppdragstagaren finns ett underliggande kontrakt, uttalat eller underförstått, som styr uppdragstagarens agerande. Teorin kan användas för att förklara fenomen inom varierande områden, allt från lagstiftningspolicy till olika självintressebejakande beteenden, som att ljuga och anklaga. Mest har teorin använts i förklaringar av organisatoriska företeelser, så som ersättningar, ägande och finansieringsstruktur, innovation och vertikal integration.⁵¹

Teorin har till uppgift att svara på två problem som kan uppkomma i dessa förhållanden. Det första agentproblemet uppstår när uppdragsgivaren inte kan kontrollera att uppdragstagaren har agerat efter hans bästa, när uppdragsgivarens och uppdragstagarens mål och intressen står

⁴⁶ <http://regeringen.se/content/1/c6/10/21/24/04afd0c4.pdf> s.17, 4 april, kl. 17:27

⁴⁷ Ibid.

⁴⁸ SOU 2008:32 s.188

⁴⁹ <http://regeringen.se/content/1/c6/15/48/34/cb0eca03.pdf> sid 1 4 april, kl. 09:19

⁵⁰ <http://online.blinfo.se/bok-x/artikel.gml?nummer=10:84&art=bea> 11 april, kl. 14:38

⁵¹ Eisenhardt, K., 1989, *Agency theory: An assessment and Review*, s. 58

i konflikt med varandra och det är svårt eller kostsamt att kontrollera uppdragstagarens agerande.⁵² Detta betyder att parterna har tillgång till olika information och att det råder informationsasymmetri mellan parterna⁵³. Det andra problemet som ska lösas är fördelningen av risken i kontraktsförhållandet när uppdragsgivaren och uppdragstagaren har olika attityd till risk. Problemet i detta ligger i att uppdragsgivaren och uppdragstagaren kan föredra olika handlingsalternativ på grund av skillnaden i attityden till risk.⁵⁴

Några antaganden som teorin utgår ifrån är att människan är en person med egenintresse och begränsad rationalitet som undviker risker. Andra antaganden är att det i organisationer finns personer med skilda mål och att information är en vara som går att köpa. Eftersom teorin analyserar det kontrakt som styr förhållandet mellan uppdragsgivaren och uppdragstagaren, fokuserar teorin på att hitta det mest effektiva kontrakt för att styra relationen mellan sagda parter med hänsyn till de ovensagda antagandena.⁵⁵

Teorin har kommit att utvecklas längs med två grenar: den positivistiska och principal-agent. Båda grenarna utgår från kontraktet mellan uppdragsgivaren och uppdragstagaren och de antaganden om människan, organisationer och information som beskrivs ovan. Dessa två grenar av agentteorin kan anses vara komplement till varandra, genom att den positivistiska teorin identifierar de olika kontraktsalternativen, medans principal-agentteorin klargör vilket kontraktsalternativ är det effektivaste med tanke på de varierande resultatmöjligheterna, riskaversionen, informationsasymmetrin och andra variabler.⁵⁶

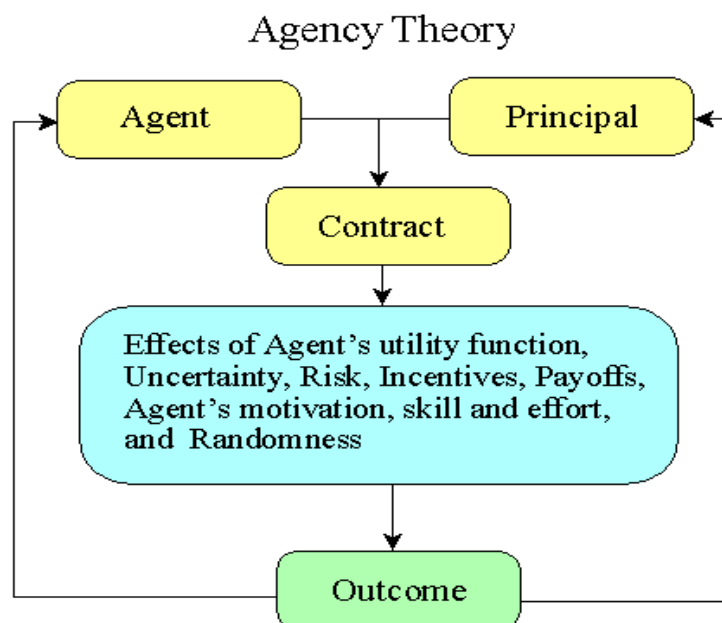
⁵² Eisenhardt, K., 1989, *Agency theory: An assessment and Review*, s. 58

⁵³ Adams M., 1994 *Agency theory and the internal audit*, s.8

⁵⁴ Eisenhardt, K., 1989, *Agency theory: An assessment and Review*, s.58

⁵⁵ Ibid.

⁵⁶ Ibid.

Figur 1. Bilden visar hur förhållandet mellan uppdragsgivare (principal) och uppdragstagare (agent) styrs av kontraktet, samt vad kontraktet och resultatet påverkas av, till exempel osäkerhet, risk samt uppdragstagarens motivation.

Källa: <http://maaw.info/ArticleSummaries/ArtSumTiessenWaterhouse83.htm>

Två modeller beskriver styrningsmekanismerna som den positivistiska grenen identifierar. Den ena är att resultatbaserade kontrakt är effektiva att hejda agentens opportunistiska, genom att sådana kontrakt anpassar agentens intressen med principalens, eftersom bådadas belöningar beror på samma händelser. Detta gör att konflikten mellan agentens egenintressen och principalens intressen minskar. Den andra är att även informationssystem bromsar agentens opportunistiska, då principalen genom informationssystemen informeras om agentens handlande. Detta gör att agenten är mindre villig till risktagande då denne vet att han inte kan vilseleda principalen. Denna teorigrän har dock sin begränsning i att den nästan enbart fokuserar på förhållandet mellan ägare och företagsledning i stora företag.⁵⁷

Den andra grenen av agentteorin utgörs av principal-agent, som beskriver en allmän teori om förhållandet mellan uppdragsgivaren och uppdragstagaren. Denna teori kan appliceras på relationer mellan arbetsgivare och anställd, advokat och klient, köpare och säljare, och andra agentrelationer och består av noggrant specificerade antaganden som följs av logiska härledningar och matematiska bevis. Fokus ligger på att fastställa det optimala kontraktet, baserat på antingen beteende eller resultat, mellan uppdragsgivare och uppdragstagare. När uppdragsgivaren har fullständig vetskap om uppdragstagarens handlande och uppdragsgivaren godtar dessa, är ett kontrakt som är beteendebaserat det mest optimala. I situationer där uppdragsgivaren inte vet om uppdragstagaren har agerat som överenskommet,

⁵⁷ Eisenhardt, K., 1989, *Agency Theory: An assessment and Review*, s.59-60

med tanke på den moraliska risk som uppdragstagarens egenintresse ger upphov till, är ett resultatbaserat kontrakt det optimala.⁵⁸ Detta agentproblem uppstår som tidigare nämnts på grund av att uppdragsgivaren och uppdragstagaren har olika mål och att uppdragsgivaren inte kan avgöra om uppdragstagaren handlat på ett lämpligt sätt. Ett annat problem, ett s.k. ofördelaktigt val, uppstår när uppdragsgivaren inte har tillräckligt med information för att kunna avgöra om uppdragstagarens handlande är det bästa för uppdragsgivaren.⁵⁹

Ett sätt för principalen att behandla fall där beteendet inte kan observeras är att investera i informationssystem, så som budgeteringssystem, rapportprocedurer, styrelser och flera nivåer av ledning. Det andra alternativet är att kontraktet baseras på resultatet på agentens beteende. Sådana kontrakt motiverar agenten till ett visst beteende genom att justera agentens preferenser så att de sammanfaller med principalens intressen. Detta sker dock på agentens kostnad som övertar en del av risken, då resultatet enbart till en viss del beror på beteendet. Kärnan i principal-agentteorin är avvägningen mellan kostnaden att mäta beteende och kostnaderna att mäta resultat och överföring av risk till agenten.⁶⁰

Med all sannolikhet är informationsasymmetrin, det vill säga att parterna har tillgång till olika mängd information, större i kortvariga agentförhållanden än i långvariga, och i de fallen är resultatbaserade kontrakt att föredra.⁶¹

3.6.1 Kontraktsförhållandet långgivare - företag

I detta förhållande kan aktieägare och företagsledning, som av aktieägare fått i uppdrag att förvalta företaget, betraktas som en enda individ i sitt agerande gentemot långgivarna.⁶²

Långgivarnas intresse är av monetär art där deras fordran, vilken utgörs av nuvärdet av förväntad ränta och amortering, ska maximeras. Företagens nytta består av en maximering av aktiernas värde, säkerhet, status, makt och arbetsförhållanden. Kontraktet mellan långgivare och företag går ut på att långgivarna ger företaget i uppgift att förvalta ett visst kapital. Förhållandet regleras genom att kontraktet innehåller olika villkor genom låneklausuler, och dessa begränsar företagets möjlighet att nyttomaximera på långgivarens bekostnad.⁶³

I förhållandet långgivare - företag står företaget för den huvudsakliga risken. Uppdragsgivaren, i detta fall långgivaren, får i huvudsak en fast ersättning, som baseras på risken att företaget hamnar i finansiell kris. Säkerheter för den fasta ersättningen och för återbetalningen av långgivarnas satsade kapital ställs normalt på grund av risken för finansiell kris i företaget. Dessa säkerheter kan utgöras till exempel av företagshypotek och fastighetsinteckningar samt borgensförbindelser, som i de fall då företaget inte kan betala, kan likvideras så att långgivarna kan erhålla ersättning. Långgivarna kan dock inte räkna med att säkerheternas likvidationsvärde täcker hela fordran.⁶⁴

⁵⁸ Eisenhardt, K., 1989, *Agency Theory: An assessment and Review*, s.60

⁵⁹ Adams, M., *Agency Theory and Internal Audit*, s.8

⁶⁰Eisenhardt, K., 1989, *Agency Theory: An assessment and Review*, s.61

⁶¹ Ibid. s.62-63

⁶²Carlsson (1994) s.39

⁶³ Ibid. s.39-40

⁶⁴ Ibid. s.40

Kontraktskostnaderna mellan långivarna och företaget består av förmögenhetsförlusten på grund av lånefinansieringens incitamentseffekter, kostnader för huvudmannens övervakningsaktiviteter, kostnader för agentens försäkransaktiviteter och kostnader för finansiell kris. Med lånefinansieringens incitamentseffekter menas att företagets aktieägare i sin strävan att nyttomaximera för sin egen del, vid upptagandet av lån får incitament att agera på ett sätt som inte maximerar företagets värde. Skuldsättningsgraden påverkar sannolikheten för finansiell kris och därmed medför upptagande av lån kostnader för finansiell kris.⁶⁵

I den ersättning som en potentiell långgivare kräver för långivning, återspeglas långgivarens uppskattning av övervakningskostnaderna av företaget, så att detta inte handlar i strid mot lånekontraktets villkor. Till följd av detta har företaget ett eget intresse i att minska dessa kostnader genom att till exempel åta sig att förse långgivaren med reviderade finansiella rapporter.⁶⁶

”Alla kostnader för upprättande och genomdrivande av villkor, samt den reduktion i företagets lönsamhet som uppstår på grund av att villkoren ibland kan hindra företagsledaren att ta optimala beslut utgör övervaknings- och försäkringskostnader i kontraktsförhållandet mellan företag och långgivare.”⁶⁷

3.6.2 Revision – tillförlitlig information och övervakning av agenten

Revisionen har enligt Svanström till uppgift att säkerställa kvaliteten på de ekonomiska rapporter som företaget lämnar, som till exempel utomstående ägare och kreditgivare använder sig av för att minska informationsasymmetrin mellan sig och agenten, samt för övervakning av agentens handlanden. Revisionen minskar även övervakningskostnaderna genom att det är mer fördelaktigt för agenten att själv tillhandahålla reviderad information till utomstående intressenter, än om varje utomstående intressent skulle tillförskaffa sig den informationen själva och justera ersättningen till agenten därefter.⁶⁸

De ekonomiska rapporter som företag lämnar är inte enbart avsedda för företagets ägare, utan även till andra intressenter så som kreditgivare, leverantörer, anställda och så vidare.⁶⁹ För kreditgivare är det viktigt att de finansiella rapporter som de använder sig av som beslutsunderlag för bedömning av företags kreditvärdighet, är trovärdiga. Dessa finansiella rapporter används för att ta fram viktiga nyckeltal för bedömning av företagets framtid.⁷⁰

Den risk som utlåning av pengar medför, försöker kreditgivaren minska genom att tillförskaffa sig information om företaget. Insamlandet av information medför kostnader för kreditgivaren, som denne i realiteten påför kredittagaren genom till exempel höjda avgifter och räntor. För kredittagarens del är det av intresse att insamlandet av informationen sker till lägsta möjliga kostnad, och detta kan ske genom att gäldenären själv tar fram denna information, genom upprättande av olika finansiella rapporter. Dessa rapporter bör

⁶⁵ Carlsson (1994) s.42-44

⁶⁶ Ibid. s.48

⁶⁷ Ibid. s.48

⁶⁸ Svanström (2008) s.25

⁶⁹ Ibid. s.26

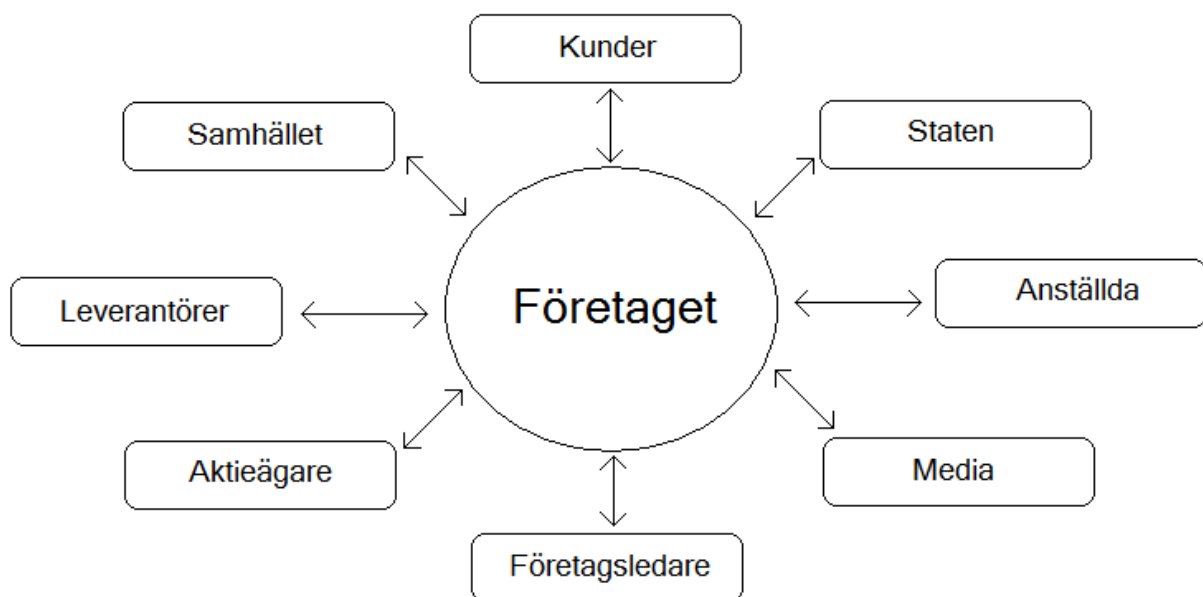
⁷⁰ Ibid. s.33-34

kvalitetsgranskas av en revisor så att kreditgivaren kan förlita sig på uppgifterna i informationen. För att anknyta till agentteorin medför detta minskade agentkostnader och förklarar behovet av reviderad redovisningsinformation i relationen mellan kreditgivare och företag, ur ett agentteoretiskt perspektiv.⁷¹

3.7 Intressentteori

Ingen organisation är en isolerad företeelse i samhället utan ingår i en komplext uppbyggd gemenskap. Samhället består av människor med olika intressen, förväntningar och behov som förväntas bli tillfredsställda av olika organisationer. Så länge företag har ekonomiska incitament att tillfredsställa dessa förväntningar och behov fortsätter de att förändras. Med den förbättrade välfärden har företagen blivit tvungna att ta hänsyn till allt fler individer och grupper som de förut ansåg vara maktlösa och oförmögna att ställa krav på dem. Dessa individer och grupper kallas för intressenter.⁷²

Den klassiska definitionen av en intressent är ”en grupp eller individ som kan påverka eller påverkas av prestationen av organisationens mål”. Det kan dock hända att någon kan anse sig vara intressent utan att organisationen själv erkänner personen eller gruppen som det.⁷³

Figur 2. Exempel på intressenter som påverkas och påverkar ett företag. Källa: Egen bearbetning.

En intressent kan bli påverkad av företagets agerande, beslut, policy och sätt att driva företaget, men en intressent kan även påverka dessa delar hos företagen. Dessa intressenter

⁷¹ Svanström (2008) s.36

⁷² Carroll & Buchholtz (2003) *Business & Society: Ethics and Stakeholder Management* s.68

⁷³ Friedman & Miles (2006) *Stakeholders: theory and practice* s.3

kan bestå av aktieägare, anställda, kunder, leverantörer, konkurrenter, media, samhället i allmänhet et cetera.⁷⁴

Enligt vissa framstående forskare inom området kan dessa intressenter delas in i olika kategorier, så som primära och sekundära, och sociala och icke-sociala. Till de primära sociala intressenterna räknas aktieägare och investerare, anställda och företagsledare, kunder, lokala nätverk, leverantörer och affärspartners. I den sekundära sociala kategorin ingår regeringen och lagstiftarna, civila institutioner, sociala påtryckningsgrupper, media, handelsorganisationer och konkurrenter. De primära intressenterna har ett direkt intresse i organisationens framgång och har därmed även makt att påverka. Sekundära sociala intressenter kan också vara mycket inflytelsefulla, men deras intresse i organisationen representerar ett mer allmänt intresse än ett direkt intresse.⁷⁵

Primära icke-sociala intressenter utgörs av miljön, framtida generationer och så kallade ”*non-human species*”, medan de sekundära icke-sociala intressenterna består av organisationer som värnar om miljön och djurens välfärd.⁷⁶

Forskningen inom intressentteorin har tre huvudinriktningar: instrumental, normativ och deskriptiv. Den instrumentala forskningen fokuserar på hur företag tillgodoser sina intressen genom styrning av sina relationer med olika intressenter. Den normativa inriktningen studerar företagets moraliska ansvar gentemot sina intressenter.⁷⁷ Sett ur ett moraliskt perspektiv är företag moraliska aktörer ”som bör bedriva en moraliskt försvarbart verksamhet.”⁷⁸ Den deskriptiva forskningen försöker förklara företags, företagsledares och intressenters verkliga beteende.⁷⁹

Intressentteorin har kritiserats för att inte uppfylla kriterierna för en teori, utan att den i nuläget enbart kan ses som ett verktyg för företagsledning. Kritikerna anser att det fattas fyra delar för att den ska anses vara en fullvärdig teori:

- teorin ska innehålla en logisk modell för att förstå processen utöver ”påverkar/påverkas av”,
- förklara de olika intressenternas roller i och utanför företaget och deras koppling till företaget på ett mer verklighetstroget och komplext sätt,
- definiera den omgivning som företaget agerar inom och dela in de olika analysnivåerna på ett meningsfullt sätt,
- införliva olika variabler från omgivningen, så som tidens påverkan på systemet och de identifierade relationerna.⁸⁰

⁷⁴ Carroll & Buchholtz (2003) *Business & Society: Ethics and Stakeholder Management* s.70

⁷⁵ Ibid. s.71

⁷⁶ Ibid. s.71-72

⁷⁷ Butterfield, Reed & Lemak, 2004, *An Inductive Model of Collaboration From the Stakeholder's Perspective*, s.162-195

⁷⁸ Egels, N., 2003, *Intressentmodellen – En värld full av missförstånd och tolkningar*, s.46-47

⁷⁹ Butterfield, Reed & Lemak, *An Inductive Model of Collaboration From the Stakeholder's Perspective*

⁸⁰ Key, Susan, *Toward a new theory of the firm: a critique of stakeholder "theory"*, s.317-328

4. Empiri

I detta kapitel presenteras de kreditgivare som ingår i vår studie, samt deras kreditgivning.

4.1 Presentation av bankerna

4.1.1 Handelsbanken

Handelsbanken grundades år 1871 under namnet Stockholms Handelsbank och är en fullsortimentsbank på såväl kund- som företagsområdet. Handelsbanken har idag kontor i 22 länder och cirka 11 000 anställda. Verksamheten är decentraliserad vilket gör att beslut fattas nära kunden. Kundnöjdheten är ett viktigt mått för banken.⁸¹

Handelsbankens kreditgivning till företag består av olika steg. Det första steget innebär att kundens, i detta fall ett företags, återbetalningsförmåga kontrolleras. Där bedöms bland annat risken för finansiella påfrestningar såsom konjunktursvängningar samt andra faktorer som påverkar ett företags marknad/lönsamhet. Den finansiella motståndskraften är även den en viktig faktor att undersöka, där företagets soliditet, hur konsoliderat företaget är har betydelse för att försäkra sig om att företaget klarar av tillfälliga svackor. I steg två är det säkerheten som står i fokus, en kreditupplysning görs för att få en helhetsbild över företagets ekonomiska situation. Handelsbankens rutiner för kreditbedömning varierar, då det är en decentraliserad organisation bestäms det lokalt hur det enskilda kontoret skall hantera olika situationer, mycket bedöms också från fall till fall. De har därmed inga fasta restriktioner angående kreditgivningsprocessen för de bolag som inte längre är skyldiga att revidera. Banken förväntar sig inte heller att organisationen ska komma med några direkta direktiv på området, utan att lokalkontoren får göra sina egna bedömningar, då de är närmast kunden. Likt den vanliga kreditbedömningen är många beslut individuella där god kännedom om kunden/företaget är en viktig faktor. Goda långvariga relationer är alltid fördelaktiga då de oftast är säkrare i och med att banken känner till kundföretagets historik. Gällande kända solida företag med låg finansiell risk kan Handelsbanken godkänna en redovisning som ej är reviderad i lagens mening. Handelsbanken tydliggör vikten av att företagen rådfrågar sin bank innan de väljer att inte fortsätta ha revisor.⁸²

En reviderad redovisning är givetvis den mest tillförlitliga redovisningen då revisionen fungerar som en typ av kvalitetsstämpel. Denna kvalitet och tillförlitlighet kan tänkas uppnås till viss grad om till exempel en, för banken, välkänd redovisningskonsult eller liknande kontrollerat eller upprättat bokföringen/redovisningen åt kundföretaget. En mindre revision där bland annat lager, kundfordringar och leverantörsskulder kontrolleras skulle kunna vara en möjlighet då främst när det gäller kända företag.⁸³

Vidare kan de nämnas att då ett relativt okänt företag, för banken, vill ha extern finansiering krävs troligtvis fler uppgifter från kunden än om denne vore välkänd hos banken. För den

⁸¹ <http://handelsbanken.se/> 11 april, kl. 15:57

⁸² Christer Haeger. Handelsbanken.

⁸³ Ibid.

ökade risken för banken, som en kredit till ett sådant företag skulle innebära, kan det vara så att banken kräver en högre ränta som kompensation för den högre risken.⁸⁴

Handelsbanken har inte märkt av några konsekvenser för banken sedan den lagstadgade revisionen upphörde för de minsta aktiebolagen. Om detta beror på att effekterna ej ännu hunnit visa sig i och med att det är så pass nytt eller om det helt enkelt omfattar för få företag för att få någon märkbar påverkan vet Handelsbanken i dagsläget inte. Det kan även vara svårt att urskilja de positiva och negativa för det berörda små företagen i och med att banken ännu ej sett vad denna lagändring egentligen fört med sig.⁸⁵

4.1.2 Sparbanken i Enköping

Den svenska sparbanksrörelsen, med historia från år 1820, är grunden till Swedbank som idag är en fullsortimentsbank för företag men även privatpersoner⁸⁶. Sparbanken i Enköping är en självständig bank som samarbetar med Swedbank. De har cirka 100 årsanställda och kontor i kommunerna Enköping, Håbo samt Upplands-Bro. Bankens vision är att *”vara den naturliga bankpartnern och den enda bank våra kunder behöver!”*⁸⁷

Företagschefen/Ställföreträdande kontorschefen på Sparbanken i Enköping beskriver deras kreditbedömningsprocess som en bedömning av kreditsökandes betalningsförmåga, ekonomiska ställning, skötsamhet samt den erbjudna säkerhetens beskaffenhet. Prövningen sker alltid mot bankens kreditpolicy. Vidare använder sig Sparbanken i Enköping sig av flera olika källor vid informationsinsamlingsfasen i kreditbedömningsprocessen, däribland intern information om kunden såsom historik och kundens skötsamhet i banken. Extern information används från bland annat Kronofogdemyndigheten, Upplysningscentralen och Bolagsverket.⁸⁸

Då den slojade revisionsplikten för små aktiebolag fortfarande är så pass ny att företagen inte riktigt hunnit ta ställning till detta så har Sparbanken i Enköping inte ännu upprättat någon särskild process för kreditgivning till sådana bolag som väljer att ej revidera sin redovisning. I dagsläget sker bedömningarna om kreditgivning från fall till fall där det givetvis är fördelaktigt med långvariga relationer till sin bank. Ett känt företag för Sparbanken i Enköping är givetvis lättare att bevilja kredit åt än om företaget är tämligen okänt. Detta beror på de finansiella riskerna som bedöms innan en kredit beviljas.⁸⁹ Lagändringen har med andra ord inte påverkat bankens kreditgivningsprocess i så stor utsträckning, speciellt med tanke på att banken är belägen i en småstad medför det att de personliga relationerna till kunderna är central, vilket gör att bedömningarna ofta är väldigt individuella och sker från fall till fall.⁹⁰

Sparbanken i Enköping kan tänka sig att gå in som extern finansiär i ett bolag som ej har en reviderad redovisning i lagens mening, dock kan de även i en del fall kräva någon form av kontroll. Till exempel då en redovisningskonsult eller liknande sköter redovisningen kan

⁸⁴ Christer Haeger. Handelsbanken.

⁸⁵ Ibid.

⁸⁶ <http://www.swedbank.se/om-swedbank/index.htm> 19 april, kl. 11:12

⁸⁷ <http://www.sparbankenenkoping.se/om-banken/index.htm> 16 maj, kl. 09:53

⁸⁸ Helena Wackt. Sparbanken.

⁸⁹ Annica Rosenqvist. Sparbanken.

⁹⁰ Helena Wackt. Sparbanken.

redovisningen få en viss tillförlitlighet för banken.⁹¹ Sparbanken i Enköping kommer förmodligen kräva att fler kunder än idag anlitar auktoriserade redovisningskonsulter. Vid exempelvis större kreditpropåer från kunderna kommer banken kräva mer material att analysera, vilket skulle kunna innebära bland annat reviderade preliminära rapporter/bokslut eller analys av centrala poster i kreditsökandes balans och resultaträkning.⁹² Är redovisningskonsulten känd, för banken, ger även detta en högre grad av tillförlitlighet då Sparbanken i Enköping sedan tidigare vet att konsulten i fråga tidigare lämnat uppgifter i rapporter som är sanningsenliga.⁹³

Sparbanken i Enköping grundar sina bedömningar på en mängd faktorer, däribland en tillförlitlig redovisning, dock är det i slutänden den bedömda risken som är den avgörande faktorn för vilka säkerheter och villkor banken kräver för sin utlåning. Lånevillkoren kommer med andra ord inte enbart förändras på grund av att en kund i dagsläget valt att inte ha en revisor. Risken kan dock anses bli högre för ett visst engagemang om kunden visar upp en oreviderad redovisning, således kan lånevillkoren ändras till följd av den ökade risken.⁹⁴

⁹¹ Annica Rosenqvist. Sparbanken.

⁹² Helena Wackt. Sparbanken.

⁹³ Annica Rosenqvist. Sparbanken.

⁹⁴ Helena Wackt. Sparbanken.

5. Analys

I denna del av uppsatsen presenteras analysen, där teorin jämförs med den insamlade empirin.

5.1 Lagändringen

De resultat av lagändringen som kan skimras är långt ifrån vad det var tänkt att bli. Då lagförslaget studerats från dess början till dess slut kan det konstateras att den ändring som nu gäller omfattar mycket färre företag än vad tanken var från begynnelsen. Mening med denna lagändring är, som tidigare nämnt, att minska administrationskostnaderna för de minsta aktiebolagen. Om detta lyckats återstår att se då ändringen fortfarande är så pass ny. Det kan dock konstateras att skillnaden från det första förslaget med gränsvärden, likt EU:s fjärde bolagsdirektiv (omräknat från euro),:

- balansslutning på cirka 41,5 miljoner kronor
- nettoomsättning på cirka 83 miljoner kronor
- högst 50 anställda

skiljer sig väsentligt jämfört med de gränser som det nu gällande slutgiltiga förslaget på:

- balansslutning på 1,5 miljoner kronor
- nettoomsättning på 3 miljoner kronor
- högst 3 anställda

Frågan angående avskaffandet av revisionsplikten har varit stor och omfattande diskussioner har förts med för- och nackdelar samt olika gränsvärden. Differensen är som ovan nämnts stor mellan det första förslaget och nu gällande lag.

5.2 Kreditgivning

Ur undersökningen framkommer bland annat hur central företagens redovisning är i kreditbedömningsprocesser hos bankerna. Det är med andra ord inte enbart avgörande att visa upp ett gott resultat i sin redovisning. Bankerna vill även ha en kvalitetsstämpel på kundens redovisning och då gärna i form av den traditionella revisionen. Beroende på tidigare relationer och erfarenheter av kunden och även kundens redovisningsansvarige gör bankerna individuella bedömningar angående beviljandet av krediter till sina kunder. En långvarig och väl fungerande relation är enligt bankerna en god grund vilket i vissa fall kan göra att en reviderad redovisning inte är lika betydelsefull. Ett annat scenario kan vara att kunden har en redovisningskonsult/byrå, som sköter företagets redovisning, är då redovisningskonsulten tidigare känd för banken samt att banken känner sig trygg med att konsultens rapporter är tillförlitliga kan bankerna även i detta fall tänka sig att godkänna en icke reviderad redovisning. Det bör dock poängteras att bankerna inte råder sina kunder till att välja bort sin revisor och om de ändå vill göra detta skall de vara medvetna om att det bör rådfråga sin bank innan de fattar sitt slutgiltiga beslut.

Gällande kreditgivning till företag kan det utläsas ur Banklagen att, i detta fall bankerna, skall göra en finansiell analys av företagets kreditvärdighet. Det kan dock ej utläsas att det skall ske utifrån en reviderad redovisning. Det bör även poängteras att bankerna anser att en reviderad

redovisning alltid är att föredra, då risken för väsentliga fel i redovisningen är mindre om en revisor granskat denna, vilket även påverkar risken som banken tar vid sin utlåning. Det kan i detta sammanhang även nämnas att bankerna, som tidigare nämnts, även använder sig av och förlitar sig på annan information än redovisningen då bland annat vilken relationen kunden har till banken samt även vem som sköter kundens redovisning. Detta är helt acceptabelt då banklagen endast ger vida direktiv till hur bankerna skall sköta sin kreditgivning. Bankerna använder sig av kundens redovisning som grundmaterial men väger även in tidigare erfarenheter och uppbyggda förtroenden gentemot kunden, vilket kan utläsas från undersökningen. Enligt undersökningen finns det möjlighet för ett företag med goda referenser att kunna välja bort sin revisor och ändå bibehålla sin externa finansiering från banken. Dock finns det en tendens hos bankerna att vilja kompensera denna lite högre risk som det innebär med en aningen höjd ränta, vilket är helt naturligt då bankernas räntor är avsedda att spegla den risk banken tar vid sin utlåning beroende på vilken situation kunden befinner sig i. Omgivningen har även den effekt på räntan, bland annat den rådande konjunkturen i landet samt världsekonomin.

Det kan även konstateras att bankerna inte riktigt ser ändringen av revisionsplikten som någon anledning att ändra sina kreditrutiner, ej heller tycks det finnas intresse för att skapa någon form av standardiserade villkor då ett företags redovisning ej är reviderad. Intresset och diskussionen kring avtalsvillkor och regler för oreviderade bolag hade förmodligen varit mer aktuellt om det första förslagets gränsvärden blivit lagstadgade, det vill säga då ändringen omfattat fler och större företag, vilket inneburit större krediter samt högre och fler risker.

5.3 Revisionens betydelse ur ett agentteoretiskt perspektiv

Agentteorin utgår, som tidigare nämnts, från ett kontrakt mellan uppdragsgivare och uppdragstagare, där uppdragsgivaren ger uppdragstagaren till uppgift att utföra något. I detta fall är det bankerna som är uppdragsgivare som gett företagen till uppgift att förvalta bankernas kapital genom att ge krediter till företagen. För att bankerna ska kunna kontrollera att företagen agerar enligt överenskomna villkor och för att kunna bedöma risken för att företagen ska hamna i finansiell kris, behöver bankerna information som de kan lita på. Den ersättning bankerna får från företagen baseras på just risken för finansiell kris i företagen.

I undersökningen har det framkommit att bankerna föredrar att företagens ekonomiska rapporter har genomgått en lagstadgad revision så att rapporterna har fått en så kallad kvalitetsstämpel som bankerna kan lita på, och detta medför även att informationsasymmetrin mellan sagda parter minskar. När företagen (uppdragstagarna) vet att bankerna (uppdragsgivarna) har en möjlighet att kontrollera företagens ageranden, begränsar det företagens möjligheter att handla på ett för bankerna ofördelaktigt sätt.

I de fall där den ekonomiska informationen inte är granskad och godkänd genom revision kan det hända att bankerna kräver högre räntor för att kompensera sig mot den höjda risken för eventuella finansiella kriser i företagen. Bankerna kan i dessa fall även komma att begära någon annan slags genomgång av företagens finansiella förhållanden som företagen får bekosta med höjda avgifter eller räntor. De höjda räntorna och eventuella icke-lagstadgade granskningar medför kostnader för företagen som kan överstiga kostnaderna för en lagstadgad

revision av räkenskaperna. I dessa fall kan det vara av intresse för företagen att själva tillhandahålla reviderade ekonomiska rapporter för att hålla nere bankernas övervakningskostnader som reflekteras i de räntor företagen måste betala.

De banker som deltagit i undersökningen betonar betydelsen av reviderade finansiella rapporter för sin bedömning av företagens kreditvärdighet, men anser även att tidigare erfarenheter av företagen och företagens redovisningsansvariga har betydelse. Ur ett agentteoretiskt perspektiv kan detta kopplas samman med att bankernas övervakningskostnader minskar. Tidigare goda erfarenheter av företagen kan medföra att bankerna har kännedom av hur företagen agerar i olika situationer, vilket kan minska behovet av övervakning och därmed kostnaderna för denna. Bankernas kännedom om och tillförlitlighet till företagens redovisningsansvariga kan även det minska övervakningskostnaderna och kostnaderna för information, då informationen, enligt bankerna, i dessa fall inte alltid måste kvalitetsgranskas för att vara tillförlitlig.

5.4 Bankens roll som intressent

Banken, i egenskap av kreditgivare till företaget, är en intressent som i hög grad påverkas av företagens ageranden. I till exempel händelse av finansiell kris i företaget kan bankens möjligheter till ersättning för lån äventyras till den grad att banken helt blir utan ersättning, eller i alla fall till stor del. Företaget kan även handla på sådant sätt att företagens framtida finansiella ställning äventyras och därmed även bankens ersättning för lån. Dock kan nämnas att företaget även kan handla på sådant sätt att dess finansiella ställning förbättras, och bankens möjlighet till ersättning för lån förbättras. På grund av nämnda förhållanden är banken intressent i förhållande till företaget.

Banken kan även påverka företagens ageranden och handlanden genom att inte bevilja lån eller genom att begränsa företagens handlingsutrymme genom olika klausuler i lånekontraktet. Genom att banken inte beviljar lån eller ställer upp olika låneklausuler, kan företag hindras att agera på ett ofördelaktigt sätt gentemot banken. I låneklausulerna kan ingå bestämmelser om revision av företagens finansiella information och förvaltning för att kreditgivaren ska garanteras en viss nivå av säkerhet i bedömningen av låntagarens möjligheter att återbetala lånet.

Företag påverkas även av banken som intressent innan ett lånebehov har uppkommit, då bankerna i sin kreditbedömning använder sig av bland annat historiska ekonomiska data i form av resultaträkningar och balansräkningar från tidigare år. Det gör att företag måste beakta banker, som ännu inte är kreditgivare till företaget, som potentiella intressenter.

6. Slutsats

Följande kapitel redogör för det slutsatser som kan dras från analysen.

I vår analys konstaterar vi att skillnaden mellan lagens lydelse och dess tidiga lagförslag är enorm. Lagändringen angående avskaffandet av revisionsplikten var tänkt att bli mycket mer omfattande, det vill säga omfatta fler företag i och med att gränsvärdena skulle vara högre. Den slutgiltiga och nu gällande lagen innefattar enbart ett fåtal procent av Sveriges aktiebolag. Vi kan konstatera att den tänkta reformen inte blev så stor som den var tänkt att bli. Den fråga vi då ställer oss är om denna ”debatt” är slut här eller om den kommer att fortskrida i och med att ändringen blev så pass liten? Kommer problemen som lagändringen var till för att lösa fortfarande kvarstå, med höga administrationskostnader för de minsta aktiebolagen? Detta är frågor som vi ej kan besvara i dagsläget utan det återstår att se.

Vi kan dock konstatera att tendensen gällande denna lagändring är att extern finansiering kan vara svår att få som okänt företag utan revisor i och med att bankerna lägger stor vikt vid redovisningen samt tidigare relationer med kunden och dennes redovisningsansvarige. Det kan även konstateras att bankerna vill att deras företagskunder tar upp en diskussion om lagstadgad revision med banken, redan innan företaget väljer att avstå från revisor.

Ytterligare en slutsats som vi har dragit är att lånevillkoren kan variera från bank till bank men även från kund till kund beroende av en mängd faktorer där den finansiella risken är huvudpunkten. Vi anser att det bör poängteras att företags möjligheter till krediter utan lagstadgad revision i de flesta fall, där kredit skulle medges, skulle innebära antingen höjda räntor eller kostnader för att få en annan slags kvalitetsstämpel på räkenskaperna. Dessa kostnader kan vara högre än den kostnad företaget skulle ha för en lagstadgad revision och därmed göra det ofördelaktigt för företaget att välja bort den lagstadgade revisionen.

Sett ur ett intressenteoretiskt perspektiv, anser vi, att det ovanstående bevisar att företag måste ta hänsyn till bankerna som intressenter, eftersom bankerna kan påverka företags agerande genom att ta in olika slags villkor i kreditavtalen. I dessa villkor kan det ingå att företagen är tvungna att ha lagstadgad revision eller att den finansiella informationen ska kvalitetssäkras på något annat sätt som bankerna godkänner. På så sätt kan bankerna påverka företagens kostnader och eventuellt begränsa företagens möjligheter genom att inte bevilja krediter. Vi bedömer att detta kan leda till att det inte är lönsamt eller möjligt för företagen att avstå från den lagstadgade revisionen.

Vi finner i undersökningen att bankernas förberedelse inför denna lagändring har varit näst intill obefintlig i och med att omfattningen på reformen blev så liten. Bankerna har inte förändrat sin kreditpolicy eller sina rutiner i någon större omfattning, då utgångspunkten tycks vara att alla situationer är unika och kräver individuella bedömningar. Vi tror dock att om ändringen omfattat fler företag, som det var tänkt från början, hade bankerna reagerat mer då det hade påverkat bankernas risktagning vid kreditgivning i större omfattning än nu.

Då de banker som deltagit i undersökningen betonar vikten av personlig kännedom av företaget vid kreditgivningen, tror vi att det kan innebära att oreviderade företag på mindre orter har lättare att få beviljade krediter än oreviderade företag på större orter. Detta på grund

av att banken har färre relationer att engagera sig i och således kan relationerna bli djupare och innehålla mer information.

Sammanfattningsvis anser vi att svaret på vår frågeställning om företag har en praktisk möjlighet att välja bort den lagstadgade revisionen, blir generellt ett nej i de fall företaget har behov av extern finansiering. Det på grund av, som ovan nämnts, att bankerna grundar sin kreditbedömning väldigt mycket på kvalitetsstämplade ekonomiska rapporter för att bankerna ska kunna känna tillit till informationen i rapporterna. Företagets besparing av revisionskostnaden motsvaras ofta av en höjd räntekostnad för den ökade finansiella risken banken tar i och med den oreviderade finansiella informationen. Besparingen kan även motsvaras av kostnader företaget har för att kvalitetssäkra resultat- och balansräkningar på något annat sätt än den lagstadgade revisionen. Dessa kostnader kan ibland till och med överstiga besparingen av revisionskostnaden och således göra det olönsamt för företaget att välja bort revisionen av sin redovisning.

6.1 Förslag till vidare forskning

Då denna lagförändring, om den slopade revisionsplikten för mindre onoterade aktiebolag, är relativt ny har ännu inte alla effekter av förändringen visat sig. Vi tror därför att ett intressant forskningsämne skulle vara att göra om samma undersökning om ett par år för att se lagändringens fulla verkan.

Vi är även medvetna om att förslaget ej blev så stort som det från början var tänkt att bli. Vi tycker det skulle vara intressant att längre fram i tiden undersöka om lagen kommer att ändras i och med att kanske positiva effekter visats bland de små företag som idag har möjligheten att välja bort sin revisor.

Ett ytterligare förslag till vidare forskning kan tänkas vara en jämförelse mellan länder som har låga gränser respektive länder som har höga gränser för denna lagändring, för att se effekterna av denna förändring.

Då Europeiska unionens utveckling har medfört att företag har lättare att omlokalisera sig i Europa, vore det av intresse att se om det finns en tendens för länder med ursprungligen låga gränsvärden att höja dessa för att inte inhemska företag ska flytta utomlands.

Källförteckning

Publicerade källor

Artsberg, Kristina (2005) *Redovisningsteori policy och praxis*. Malmö. Liber ekonomi.

Carrol, Archie B. & Buchholtz, Ann K. (2003) *Business & Society: Ethics and Stakeholder Management*, 5th Edition, Mason, Ohio, South-Western.

Ejvegård, Rolf (2003) *Vetenskaplig metod*. Lund. Studentlitteratur.

FAR förlag (2006) *Revision: en praktisk beskrivning*. Stockholm. FAR förlag.

Friedman, Andrew L. & Miles, Samantha (2006) *Stakeholders: theory and practice*. Great Britain, Oxford University Press.

Nationalencyklopedin (1993) *sökord: Kreuger*. Vol. 11, s. 398-399

Olsson, Henry & Sörensen, Stefan (2001) *Forskningsprocessen: kvalitativa och kvantitativa perspektiv*. Falköping. Liber AB.

Svensson, Per-Gunnar & Starrin, Bengt (red.) (1996) *Kvalitativa studier i teori och praktik*. Lund. Studentlitteratur.

Vetenskapliga källor

Adams, Michael (1994) "Agency Theory and the Internal Audit". *Managerial Auditing Journal* Vol. 9 No. 8. 1994. Page 8-12. MCB University Press

Carlsson, Peter (1994) *Separation av företagsledning och finansiering. Fallstudie av företagsledarutköp ur ett agentteoretiskt perspektiv*. Lic-avh. No 414, IDA-EIS, Universitetet och Tekniska högskolan Linköping.

Danielsson, Charlotta (2010) "Attityden till småföretagare är fel". *Balans nr 5*. 2010.

Egels, Niklas (2003) "Intressentmodellen: en värld full av missförstånd och tolkningar". *ETHOS Issue 3*. 2003. Page 46-47.

Eisenhardt, Kathleen M. (1989) "Agency Theory: An Assessment and Review". *Academy of Management Review* Vol. 14 No. 1. 1989. Page 57-74.

Butterfield, Kenneth D., Reed, Richard & Lemak, David J (2004) "An Inductive Model of Collaboration From the Stakeholder's Perspective". *Business & Society* Vol. 43 No. 2. June 2004. Page 162-195.

Key, Susan, (1999) "Toward a new theory of the firm: a critique of stakeholder "theory"". *Management Decision* Vol.37 No. 4. 1999. Page 317-328. MCB University Press.

Kjöllerström, Karl-Johan (2011) "Revision och den nya bokslutsrapporten". *Balans nr 2*. 2011.

Lennartsson, Rakel (2010) ”Revisionsplikten kom, sågs ... och slopades”. *Balans nr 5*. 2010.

Nyquist, Kerstin (2005) “Slopad revisionsplikt i små aktiebolag”. *Skattenytt nr 10*. 2005.

Svanström, Tobias (2008) *Revision och rådgivning: Efterfrågan, kvalitet och oberoende*, Doktorsavhandling, Studier i företagsekonomi serie B, nr. 64, Handelshögskolan vid Umeå universitet.

Personlig kommunikation

Annica Rosenqvist. Affärsstöd företag. Sparbanken i Enköping. Personlig intervju. 19 april 2011

Christer Haeger. Ställföreträdande kontorschef. Handelsbanken i Enköping. Personlig intervju. 19 april 2011

Helena Wackt. Ställföreträdande kontorschef. Sparbanken i Enköping. Mailintervju. 10 maj 2011

Lagar och andra publikationer

Aktiebolagslagen (2005:551)

Lag (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse

Prop.2009/10:204

Revisionslagen (1999:1079)

Revisorslagen (2001:883)

SOU 2008:32

Elektroniska källor

<<http://www.svenskaakademien.se/web/Ordlista.aspx>> Hämtad den 26 april 2011, kl. 11:41.

<<http://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=83&artikel=1248807>> Hämtad den 9 maj 2011, kl. 14:15.

<http://www.revisorsnamnden.se/rn/utb_intro/utbildning/om_hogre_revisorsexamen.html> Hämtad den 6 april 2011, kl. 16:12.

<http://www.revisorsnamnden.se/rn/utb_intro/utbildning/om_revisorsexamen.html> Hämtad den 6 april 2011, kl. 16:15.

<<http://www.notisum.se/rnp/sls/lag/20040297.htm>> Hämtad den 12 april 2011, kl. 14:56.

<<http://regeringen.se/content/1/c6/10/21/24/04afd0c4.pdf>> s.17 Hämtad den 4 april 2011, kl. 17:27.

<<http://regeringen.se/content/1/c6/15/48/34/cb0eca03.pdf>> s.1 Hämtad den 4 april 2011, kl. 09:19.

<<http://online.blinfo.se/bok-x/artikel.gml?nummer=10:84&art=bea>> Hämtad den 11 april 2011, kl. 14:38.

<<http://handelsbanken.se/>> Hämtad den 11 april 2011, kl. 15:57.

<<http://www.swedbank.se/om-swedbank/index.htm>> Hämtad den 19 april 2011, kl. 11:12.

<<http://www.sparbankenenkoping.se/om-banken/index.htm>> Hämtad den 16 maj 2011, kl. 09:53.

< <http://www.nwt.se/ekonomi/article497334.ece>> Hämtad den 6 juni 2011, kl. 10:07

Figurer

Figur 1: <<http://maaw.info/ArticleSummaries/ArtSumTiessenWaterhouse83.htm>> Hämtad den 22 maj 2011, kl. 10:15.

Figur 2: Egen bearbetning

Bilaga 1

I och med avskaffandet av revisionsplikten för små privata aktiebolag den 1 november 2010, har vi några frågor angående Er kreditgivning till sådana bolag.

1. *Namn och befattning*
2. *Beskriv Era arbetsuppgifter kortfattat.*
3. *Vilka delar/moment består bankens kreditbedömning av?*
4. *Beskriv hur bankens rutiner kring kreditbedömningen ser ut i dagsläget. Har processen ändrats efter det att lagförändringen trädde ikraft? I så fall hur?*
5. *Vilken typ av information använder Ni er av? Vilken informationskälla väger tyngst vid en kreditbedömning?*
6. *Hur bedömer Ni en oreviderad årsredovisning jämfört med en som är reviderad? Kommer Ni att kräva fler kompletterande uppgifter från oreviderade företag?*
7. *Förändras Era lånevillkor, och i så fall vilka, om årsredovisningen är oreviderad?*
8. *Vilka konsekvenser har avskaffandet av revisionsplikten fått för Er verksamhet?*
9. *Vilka positiva respektive negativa aspekter ser Ni på avskaffandet av revisionsplikten?*
10. *Vid en långvarig relation till en kund, förändras villkoren om denna kund lämnar in en oreviderad årsredovisning?*
11. *Kommer Ni att acceptera/kräva någon annan slags revision än den lagstadgade för att bevilja krediter?*